

АНОТАЦІЯ

Дзіковський М.Р. «Правові основи організації та діяльності австрійського Адміністративного Трибуналу (1875–1918 рр.): історико-правове дослідження». – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктор філософії за спеціальністю 081 «Право» (галузь знань – 08 «Право»). – Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2022.

У дисертації на підставі аналізу Конституції Австрії 1867 р., законів та підзаконних нормативно-правових актів, архівних матеріалів та наукової літератури досліджено передумови утворення, структуру та юрисдикцію Адміністративного Трибуналу Австрії (1875–1918).

Аргументовано застосування у дисертації концептуальних підходів, зокрема діалектичного, цивілізаційного, герменевтичного. Показано, що діалектичний підхід є традиційним для історико-правової науки, в тому числі для дослідження утворення та діяльності Адміністративного Трибуналу (1875–1918) у дослідницький період.

Цивілізаційний та герменевтичний підходи сприяли дослідженню суспільно-політичних передумов утворення Адміністративного Трибуналу Австрії, розкриттю порядку формування, визначенню його юрисдикції, структури та компетенції.

Проаналізовано порядок формування вищих, центральних та місцевих органів державної виконавчої влади і органів місцевого самоврядування. Досліджено функції та повноваження парламенту Австрії (Державної Ради, Reichsrath), Ради Міністрів, крайових і місцевих органів державної влади, зокрема Галицького намісництва, Львівської міської ради, міських, повітових та сільських органів місцевого самоврядування.

Розкрито особливості становлення адміністративного судочинства у країнах Європи у ХІХст. Зазначено, що модель французької адміністративної юстиції формувалася під час Великої французької революції. Адміністративна юстиція Німецької імперії поділялась на три рівні, до яких відносились міські

та окружні комітети, окружні адміністративні суди та Вищий адміністративний суд.

Виокремлено політико-правові передумови перетворення Австрійської імперії на конституційну і правову Австро-Угорську монархію з елементами демократичної держави та визначено зміни у державному устрої та правовій системі після прийняття конституції Австрії 1867 р.

Австрійська конституція 1867 р. передбачала положення щодо реформування та функціонування судової системи. Система загальних судів складалась з одноособових повітових судів, колегіальних окружних судів, колегіальних крайових судів та Вищого судового касаційного і судового Трибуналу в Відні, як суду найвищої інстанції у системі судів загальної юрисдикції. У Галичині у Львові та Кракові діяли два вищі крайові суди. В основному конституційному законі від 21 грудня 1867 р. В Австрії передбачалось створення та функціонування Державного Трибуналу, до компетенції якого відносилось розгляд правових спорів, однією з сторін яких були органи публічної влади. Державний Трибунал мав право розглядати суперечки, спірні справи в сфері публічного права, які виникали у королівствах і землях, що були представлені у Рейхсраті. До складу Державного Трибуналу входили президент та віце-президенти Державного Трибуналу, 12 членів і 4 їх заступники, які пожиттєво призначалися австрійським цісарем.

Доведено, що основні конституційні закони Австрії від 21 грудня 1867 р. передбачали реформування системи судів загальної юрисдикції та утворення Державного Трибуналу, як суду вищої інстанції щодо розгляду публічно-правових спорів, а також передбачала створення Адміністративного Трибуналу.

Встановлено, що автором законопроекту «Про Адміністративний Трибунал» став відомий Австрійський юрист Карл Лемаєр. Карл Лемаєр, працюючи на відповідальних посадах у міністерстві освіти і віросповідання Австрії сприяв відкриттю Чернівецького університету та створення у ньому юридичного факультету. У 1881 р. Карла Лемаєра було обрано почесним доктором (*honoris causa*) Чернівецького університету.

Показано процес прийняття закону «Про Адміністративний Трибунал» у палаті депутатів та палати панів Рейхсрату (Державної Ради) Австрії та підписання закону австрійським імператором і його офіційного оприлюднення. Висвітлюється структура Адміністративного Трибуналу Австрії, до складу якого з 1876 р. входив президент Адміністративного Трибуналу, віце-президент та 12 членів. З 1894 р. до складу Адміністративного Трибуналу входив другий віце-президент. У 1876 р. Адміністративний Трибунал розглянув 300 справ, а в 1918 вже 4000 справ. У зв'язку із значним збільшенням справ склад Адміністративного Трибуналу у 1918 р. зріс до 49 суддів. Судді Адміністративного Трибуналу обиралися депутатами Палати панів та палати депутатів Державної ради і призначалися австрійським цісарем. Судьями працювали високого рангу державні службовці, професійні судді і адвокати та юристи-науковці.

Встановлено, що у Галичині в 1907 році було підготовлено проект закону про створення Крайового Адміністративного Трибуналу. Авторами даного законопроекту був професор юридичного факультету Львівського університету С. Стажинський та його учень і співробітник З. Прохвіцькі. Даний проект закону структурно складався з 51 статті. Його метою було утворення у Галичині крайового Адміністративного Трибуналу, який мав стати судом першої інстанції щодо розгляду адміністративних справ. Автор проаналізував зміст проекту закону «Про Адміністративний Трибунал» і показав, що у 1914 р. даний проект закону не був прийнятий Галицьким крайовим сеймом і ідея функціонування крайового Адміністративного Трибуналу у Королівстві Галичини і Володимирії у період перебування українських і польських земель у складі Австро-Угорщини не була реалізована.

З'ясовано, що юрисдикція Адміністративного Трибуналу визначалася конституцією Австрії 1867 р. та законом «Про Адміністративний Трибунал» 1875 р. З юрисдикції Адміністративного Трибуналу були випущені справи 1) які відносились до компетенції інших судів Австрії 2) справи, які стосувались повноважень спільних органів влади Австро-Угорщини 3) виключної компетенції органів публічної влади Австрії; 4) справи, які розглядалися

змішаним складом суддів різних юрисдикцій та органів публічної влади; 5) дисциплінарні справи працівників органів публічної влади та ін. До них відносились національні комісії з купівлі землі та регулювання земельних правовідносин. Показано, що у випадку виникнення спорів щодо юрисдикцій між Державним Трибуналом і Адміністративним Трибуналом створювався змішаний Сенат, до складу якого входили по чотири представники від кожного з вищих судів публічного права. Головуючим у даному змішаному сенаті був президент Державного Трибуналу.

Адміністративний Трибунал мав право розглядати скарги після розгляду їх в усіх передбачених законодавством адміністративних інстанціях. Скаргу до Адміністративного Трибуналу можна було подати упродовж 60 днів після винесення рішення органу публічної влади, уповноваженого розглядати справу в останній адміністративній інстанції. Рішення Адміністративного Трибуналу приймались від імені австрійського імператора.

Встановлено, що на основі судових рішень Адміністративного Трибуналу, Рада Міністрів Австрії прийняла інструкцію, яка врегульовувала адміністративну процедуру в Австрії. Основну кількість справ, який розглядав Адміністративний Трибунал, становили справи, в яких скасовувались рішення органів місцевого самоврядування, виборчі справи та релігійні справи.

Автор показав, що після новелізаційного закону «Про Адміністративний Трибунал» було спрощено судовий процес в Адміністративному Трибуналі. Доведено, що значна кількість судових справ була із західноукраїнських земель (Східна Галичина, Північна Буковина). Більшість із них стосувалися виборчих справ до органів місцевого самоврядування.

Зокрема, у 1912 р. до Адміністративного Трибуналу звернулись зі скаргою представники української громади міста Львова щодо порушення виборчих прав українського населення під час проведення виборів до Львівської міської ради. Внаслідок даних виборів до складу Львівської міської ради не було обрано жодного українського депутата. У своєму рішенні щодо скасування результатів виборів Адміністративний Трибунал посилався на Основний конституційний закон від 21 грудня 1867 р. «Про основні права

громадян для королівств і країв, що представлені у Державній Раді», законодавство про вибори і інші нормативно-правові акти. Однією з підстав скасування результатів виборів була наявність достатньої кількості виборчих бюлетенів.

Ключові слова: конституція, скарга, Адміністративний Трибунал, Державний Трибунал, рішення, адміністративна справа, орган публічної влади, суд, судді, Австрія, Австро-Угорщина.

ANOTATION

Dzikovskyi M.R. «The legal bases of the organization and the activity of the Austrian Administration Tribunal (1875-1918): historical and legal research». – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 081 «Law» (field of knowledge – 08 «Law»). – Ivan Franko National University of Lviv. Lviv, 2022.

In the dissertation on the basis of the analysis of the Constitution of Austria of 1867 year laws and bylaws, archival materials and scientific literature examined the preconditions for the formation, structure and jurisdiction of the Administrative Tribunal of Austria (1875–1918).

The use of conceptual approaches in the dissertation, in particular dialectical, civilizational, and hermeneutic, is argued. It is shown that the dialectical approach is traditional for historical and legal science, including for the study of the formation and activity of the Administrative Tribunal (1875–1918) during the research period.

Civilizational and hermeneutic approaches promoted the study of socio-political prerequisites for the formation of the Administrative Tribunal of Austria, the disclosure of the order of formation, the determination of jurisdiction, structure and competence.

The order of formation of higher central and local bodies of state executive power and local self-government bodies is analyzed. The functions and powers of the Austrian Parliament are studied (the State Council, Reichsrat), The Council of Ministers, regional and local state authorities, in particular the Galician Viceroyalty, the Lviv City Council, city, district and village local self-government bodies.

The features of the development of administrative justice in European countries in the 19th century are revealed. It is noted that the model of French administrative justice was formed during the Great French Revolution. Administrative justice in the German Empire was divided into three levels, which included city and district committees, district administrative courts and the Supreme Administrative Court.

The political and legal preconditions for the transformation of the Austrian Empire into a democratic and legal constitutional Austro-Hungarian monarchy and

the changes in the state system and legal system of Austria after the adoption of the Austrian Constitution of 1867 are highlighted.

The Austrian Constitution of 1867 provided provisions for reforming and functioning of the Austrian judicial system. The system of general courts consisted of single-person district courts, collegial district courts, collegial regional courts and the Higher Judicial Cassation and Judicial Tribunal in Vienna, as the highest instance in the system of courts of general jurisdiction. In Galicia, there were two higher regional courts in Lviv and Kraków. In the main constitutional law of December 21, 1867 On the creation and functioning of the State Tribunal provided for the creation and functioning of the State Tribunal, the competence of which included consideration of legal disputes, one of the parties of which were public authorities, where issues of public law that arose in kingdoms and lands, which were represented in the Reichsrat, were considered. The State Tribunal consisted of the president and vice-presidents of the State Tribunal, 12 members and 4 of their deputies, who were appointed for life by the Austrian emperor.

It is proved that the basic constitutional laws of Austria of December 21, 1867 provided for the reform of the system of courts of general jurisdiction and the establishment of the State Tribunal as a court of higher instance for public law disputes and provided for the establishment of the Administrative Tribunal.

It is established that the author of the bill «On the Administrative Tribunal» was a well-known Austrian lawyer Karl Lemayer. Karl Lemayer, holding senior positions in the Austrian Ministry of Education and Religion, facilitated the opening of Chernivtsi University and the establishment of a law faculty there. In 1881, Karl Lemayer was elected honorary doctor (*honoris causa*) of Chernivtsi University.

The process of adopting the law «On the Administrative Tribunal» in the Chamber of Deputies and the House of Lords of the Reichsrat (State Council) of Austria and the signing of the law by the Austrian emperor and its official promulgation is shown. The structure of the Administrative Tribunal of Austria is covered, which since 1876, included the President of the Administrative Tribunal, the Vice-President and 12 members. From 1894 the Administrative Tribunal position of the Second Vice-President was added. In 1876 The Administrative Tribunal

considered 300 cases, and in 1918 already 4,000 cases. Due to the significant increase in cases, the composition of the Administrative Tribunal in 1918 increased to 49 judges. Judges of the Administrative Tribunal were elected deputies of the House of Lords and the Chamber of Deputies of the Council of State and were appointed by the Austrian emperor. Judges were high-ranking civil servants, professional judges and attorneys, and legal scholars.

It has been established that in 1907 a draft law on the creation of the Regional Administrative Tribunal was prepared in Halychyna, and the authors of this bill were S. Stazhynskyi, a professor at the Faculty of Law of the Lviv University, and his student and employee Z. Prohivitskyi. This draft law structurally consisted of 51 articles and its purpose was the formation of the Regional Administrative Tribunal in Galicia, which was to become a court of first instance for consideration of administrative cases. The author analyzed the content of the draft law «On the Administrative Tribunal» and showed that in 1914 this draft law was not adopted by the Galician Regional Diet, and the idea of functioning of the Regional Administrative Tribunal in the Kingdom of Galicia and Volodomeria during the period of stay of Ukrainian and Polish lands as part of Austria-Hungary was not implemented.

It was found that the jurisdiction of the Administrative Tribunal was determined by the Austrian Constitution of 1867 and the Law «On the Administrative Tribunal» of 1875. Following cases were released from the jurisdiction of the Administrative Tribunal: 1) falling within the jurisdiction of other Austrian courts 2) cases concerning the powers of the joint authorities of Austria-Hungary 3) exclusive jurisdiction of the Austrian public authorities were released from the jurisdiction of the Administrative Tribunal; 4) cases that were considered by a mixed composition of courts of different jurisdictions and public authorities; 5) disciplinary cases of public authority employees etc. These included national commissions for the purchase of land and the regulation of land relations. It is shown that in case of jurisdictional disputes between the State Tribunal and the Administrative Tribunal, a mixed Senate was created, which included four representatives from each of the higher courts of public law. The chairman of this mixed senate was the president of the State

Tribunal. The Administrative Tribunal could consider complaints after considering them in all statutory administrative instances.

An appeal to the Administrative Tribunal could be lodged within 60 days of the decision of the public authority authorized to hear the case in the last administrative instance. Decisions of the Administrative Tribunal were made on behalf of the Austrian emperor.

It was established that based on the court decisions of the Administrative Tribunal, the Council of Ministers of Austria adopted an instruction that regulated the administrative procedure in Austria. The main number of cases considered by the Administrative Tribunal consisted of cases in which the decisions of local self-government bodies, election cases and religious cases were annulled.

The author showed that after the amendment law «On the Administrative Tribunal» the judicial process in the Administrative Tribunal was simplified. It has been proven that a significant number of court cases were from Western Ukrainian lands (Eastern Galicia, Northern Bukovina). Most of them related to election cases to local government bodies.

In particular, in 1912, representatives of the Ukrainian community of the city of Lviv complained to the Administrative Tribunal about the violation of the voting rights of the Ukrainian population during the elections to the Lviv City Council. As a result of these elections, no Ukrainian deputies were elected to the Lviv City Council. In its decision to annul the election results, the Administrative Tribunal referred to the Basic Constitutional Law of 21 December 1867. «On the fundamental rights of citizens for kingdoms and territories, represented in the State Council», election legislation and other regulations. One of the reasons for canceling the election results was the lack of a sufficient number of ballot papers.

Key words: constitution, complaint, Administrative Tribunal, State Tribunal, decision, administrative case, body of public authority, court, judges, Austria, Austro-Hungary.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертацій.

1. **Дзіковський М.** Судова система Австрії за Конституцією 1867 року. *Часопис Київського університету права*. Київ. 2020. Вип. 2020/3. С. 60-64.
2. **Дзіковський М.** Утворення та функціонування державного Трибуналу Австрії (1867–1918). *Вісник Львівського університету. Серія: Юридична*. Львів. 2021. Вип. 73. С. 36–43.
3. **Дзіковський М.** Утворення, структура та юрисдикція Адміністративного Трибуналу Австрії (1875–1918). *Visegrad journal on human rights*. 2022. Вип. 2022/2. С. 26-31.
4. **Дзіковський М.** Структура і склад Адміністративного Трибуналу Австрії (1875–1918рр.). *Часопис Київського університету права*. Київ. 2022. Вип. 2022/1. С. 22-27.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

1. **Дзіковський М.** Утворення Адміністративного Трибуналу Австрії в Австрії. *Матеріали XXIV звітної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні»*, 7-8 лютого 2018 року. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2018. Ч. 2. С. 56-58.
2. **Дзіковський М.** Правове регулювання діяльності судових та правоохоронних органів ЗУНР. *Збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції «Західноукраїнська Народна Республіка та її місце в історичному державотворенні (до 100-річчя проголошення)»*, 1 листопада 2018 року. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2018. Вип. 2. С. 260-265.
3. **Дзіковський М.** Адміністративний Трибунал Австрії його функції та повноваження. *Матеріали XVIII міжнародної студентсько-аспірантської наукової конференції «Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи»*, 18-19 квітня 2019 року, Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2019. С.28-30.

4. **Дзіковський М.** Державний Трибунал Австрії. *Матеріали XXVI звітної науково-практичної конференції «Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні»*, 6-7 лютого 2020 року. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2020. Ч. 2. С. 68-70.

5. **Дзіковський М.** Вищі судові інстанції Австрії за Конституцією 1867 року. *Матеріали XIX міжнародної студентсько-аспірантської наукової конференції «Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи»*, 24 квітня 2020 року. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2020. С. 23-26.

6. **Дзіковський М.** Юрисдикція Державного Трибуналу Австрії. *Матеріали 27 звітнього юридично-практичного процесу «Проблеми державного і захисту прав людей в Україні»*. Число 2, 5-6 лютого 2021 року. Львів 2021. С. 82-83.

7. **Дзіковський М.** Юрисдикція Адміністративного Трибуналу Австрії. *Матеріали XX міжнародної студентсько-аспірантської наукової конференції «Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи»*, 22-23 квітня 2021 року. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2021. С.128-131.

8. **Дзіковський М.** Створення, структура та повноваження Адміністративного Трибуналу Австрії (1875–1918). *Матеріали XXVIII звітної наукової конференції «Актуальні проблеми державотворення захисту прав людини в Україні»*, 3-4 лютого 2022 року. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2022. Ч. 2. С. 80-83.

9. **Дзіковський М.** Становлення і розвиток Адміністративного судочинства в країнах Європи у ХІХ ст. *Матеріали XXI Міжнародної студентсько-аспірантської наукової конференції «Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи»*, 22-23 квітня 2022 року. Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2022. С. 139-141.